

ЎЗБЕКИСТОН
1918 йил
21 июндан
қизил бошлаган

СОВЕТ УЗБЕКИСТОН

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ
ҚЎМИТАСИ ВА ЎЗБЕКИСТОН ССЖ ОЛИЙ КЕНГАШИНИНГ ОРГАНИ

№ 295 (20. 862) 1990 йил 25 декабрь, сешанба Баҳоси 3 тийин.

БУТУН ҲОКИМИЯТ—ҚОНУНГА!

ССЖИ халқ депутатлари шаба кунги ҳам ишладилар. Раислик қилувчи В. Н. Қалиш 22 декабрь кунги Съезд мажлисини очиб, котибиятнинг вакили Г. К. Крючков миёнбарага таклиф қилди. Унинг маълум қилишича, съезд иш бошлаганидан бери бутун кунгача унинг ўрта мажлисида 230 нафар халқ депутати сўзга чиққан, шундан 98 депутат кун тартиби масалаларини муҳокама қилишда қатнашган.

Мурожаатномаларда кўтарилган кўндан-кўп муаммолар орасида Иттифоқ ва жумҳуриятлар қонуналарининг нисбати тўғрисидаги масала алоҳида ажратиб турибди. Ўртоқларнинг фикрича, ССЖИ Конституциясига та ССЖИ Қонуналарига эид келадиган норматив ҳужжатлар қабул этилишини жумҳуриятларнинг мустақиллиги ҳақидаги ҳеч қандай баҳоналар билан оқлаб бўлмайди. Иттифоқ Қонуналарининг қилинаётган жойларда қўйишга жумҳуриятларнинг қонун чиқарувчи идоралари қабул этган ҳуқуқий ҳужжатлар ҳам амал қилмаётганлигига эътибор қаратилди.

Э. А. Шеварднаденнинг нутқидан кейин (бу нутқ жуда турлича баҳоланмоқда) вужудга келган ҳаёқонли вазият муносабати билан, шунингдек айрим халқ депутатлари шанига айтилган қўпол гаплар муносабати билан кўпгина фуқаролар академик Д. С. Лихачевнинг, ёзувчи С. П. Залдиннинг оқилона сўзларига қўлоқ солишга қақирмоқдалар. Улар шундай дейишган эди:

— Эҳтиросларни кучайтирманлар, сиёсий найранг-

ларни бас қилинлар, ҳеч бўлмаганда бир-бирингизни ҳақорат қилманлар, иш билан шуғулланманлар, мамлакат олдиди, ўз халқингиз олдиди юксак масъулиятни эсдан чиқарманлар. Шахсий нафосингиз ва гина-қудратларингиз ҳеч қим Ватан манфаатларидан юқори қўямасин, жазагани авж олдириш учун, диктатура билан одамларни қўрқитиш учун съезднинг юксак миёнбаридан фойдаланмасин.

Хотин-қизлар кенгашиларидан сайланган ССЖИ халқ депутати Г. П. Грачева, деди сўнгра котибият вакили, ўз хатини ўқиб эшитиришини илтимос қиялти, бу хатиди у М. Н. Полтораниннинг Ленинград телекўрсатуви орқали сўзлаган нутқи хусусида ўзининг газабланганини изҳор қилди ва бундай феъл-атворини ахлоққа эид ва халқ депутатига, Россия Федерациясининг вазирига номуносиб деб ҳисоблайди.

Корхоналардан ташвиш билдирилган хат ва телеграммалар кетма-кет келиб турибди. Бу корхоналар давлат иттимоси жуда бўлашиб кетганлиги, қўзғалик алоқалари издан чиққанлиги, моддий-техникавий таъминот бузилганлиги оқибатида ишнинг тўхташи ёқасига келиб қолган. Бу хусусида котибият кейинги ахборотларидан биринчи съездга алоҳида маълумот беришни зарур деб ҳисоблайди.

Тушайтган фикр ва мулоҳазаларда жумҳуриятларнинг давлат мустақиллигини қарор топтириш, халқларини миллий жиҳатдан тиклаш — кўпмиллатли жамаиятимизнинг тараққиётидаги қонуний босқич эканлиги қайд этилади. Тураларча ута марказлаштиришга, иттифоқдош ва мухтор жумҳуриятларнинг, бошқа миллий тузилмаларнинг ҳуқуқлари чекланиши ва камситилишига қатъиян чек қўйилиши лояим.

Айни вақтда ўртоқларнинг таъкидлашича, ўн миллионлашган совет кишилари Совет давлатининг озодлиги ва мустақиллигини ҳимоя қилар эканлар, буюк Совет Социалистик Жумҳуриятлари Иттифоқи деб аталган ва дунёда жуда катта обрў ҳамда нуфузга эга бўлган мамлакатда 70 йилдан кейин расмий жиҳатдангина Ўзаро боғланган кўпгина қандай сиёсат юритиши даргумон бўлган 15 та алоҳида-алоҳида давлат пайдо бўлсин деб, ўз жонларини қурбон қилмаган эдилар.

ССЖИ халқ депутатларининг тўртинчи Съездида. ҲАТАГ телесурати.

Баъзи сиёсий арбоблар ёки профессор олимлар ўз қарашларини осонгина Ўзаро-тириб, Совет Иттифоқини «империя», «мустамлакалар империяси» ва шу каби иборалар билан таърифлаётганликларини мутлақо маъқуллаб бўлмайди. Жумладан, бундай иборалар съезд миёнбаридан ҳам айтилди.

Оғизда Иттифоқ шартномаси тарафдори эканликлари билдириб, амалда унинг тузилишини муаммага айлантирадиган ёки муайян муддатга орқага суррадиган шартларни қалашти-

риб ташлаётган сиёсатчиларнинг позицияси мурожаатномаларда қаттиқ танқид қилинмоқда. Бундай шартлар қимга керак? Халқимиз? Булар халққа мутлақо керак эмас. Булар шахсий нафосини қўзғатиш ва амалпарастлик муддадорлигини қўзғатиш сиёсатдонларга керак. Аммо бунинг азобиини халқ тортади.

Шундан кейин анъанага кўра микрофонлар орқали қисқа-қисқа нутқлар сўзлаш бошланди. Чунотчи, Бердск марказий шаҳар касалхонаси бош врачининг даволаш бўйича ўринбосари Г. Т. Баранова сўзга чиқди. Киев облас-тидаги Бузницкий номили колхоз раиси А. С. Даниленко депутат Чернякнинг гапларига қарши кескин норозилик билдирди. Унинг бу гаплари украин халқининг орау-умидлари ва фикр-ўйларини ифодаламайди, деди А. С. Даниленко. Жумҳуриятдаги вазият бекарор бўлиб турган бўлсада, аммо гўё халқимиз Иттифоқ шартномаси тузилишини хоҳламайди, деб айтиш, ёлгон гапларни демандир, деб таъкидлади у.

Конституцияга киритилган баъзи ўзгаришлар ҳусусидаги мунозара давом этди. ССЖИ Олий Кенгаши Иттифоқ Кенгаши меҳнат, нарх-наво ва иқтисодий сиёсат масалалари комиссияси раисининг ўринбосари А. Г. Журавлев ўз нутқини далилсиз сиёсий декларациялардан бошлади (ва шундай декларациялар билан тугаллади). Чамаси, нутқ тахминлар, миш-мишлар билан тўлиб тошган ва нотийнинг ўз ибораси билан айтганда, унга «ҳеч панд бермаган» ички сезги руҳи билан сугорилган эди.

«Фитнинг бошида ким турибди?» — деб сўради депутат ва бироз тўхтаб турган, ўзи жавоб қиларди:

ССЖИ ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИ ТЎРТИНЧИ СЪЕЗДИДА

«Мен фамилияларини айтмайман... мен уларни билишмайман айтмайман демократман. Мен уларни керак бўлган пайтда айтмайман. Фитнинг бошида даҳо бадкирдор турибди. Демак даҳонинг бадкирдорини излаётган, хато қилмайсизлар. Вазият шу қадар тахликаллик, ҳаммамиз катта хавф-хатарга учираймиз».

Минтақалараро депутатлик гуруҳининг фикрича, деди А. И. Казаник, 1977 йил Конституцияси ҳаддан ташқари эскириб қолди ва ҳозирги иқтисодий муносабатларни муносиб ифодалай олмади. Энди иш тезроқ кетади, деб умид қилса бўлади: комиссиянинг иштирокида марҳум академик А. Д. Сахаров тайёрлаган лойиҳа ва Россия Федерацияси янги Конституциясининг лойиҳаси бор. Минтақалараро депутатлик гуруҳи ССЖИ Олий Кенгаши билан Президентнинг давлат идора системасини тақомиллаштириш йўлидаги куч-гайратларини қўллаб-қувватлайди. Аммо бизнинг назаримизда, бу системани ССЖИ халқ депутатлари биринчи Съездининг қарорлари асосида — Советларнинг тўла ҳокимияти, ҳокимиятини фарқлаш, давлат идора системаси устидан парламент назоратининг олий органи сифатида Олий Кенгашнинг ўрни ва мавқеини сақлаб қолиш қондалари асосида тақомиллаштириш лозим.

Омск давлат мудофиуни каттафасрининг мудири сўзининг охирида Конституцияга киритилган ўзгаришлар ҳақидаги нутқини хусусида аниқ тақдирлар киритди.

Бизнинг ишонч-эътиқод мамлакатимиз; деди депутат Р. Х. Соколов, ҳозир ҳам Президентнинг сўзларига ишонамиз: Буларча ҳокимият тузилмалари хали деярли тўзатилмаган турлиб Конституцияни ўзгаришларимиз. Албатта, бу қўрқинчли: чунки ичида нима бор-

лигини билмай, кўр-кўрона равишда қоп сотиб олаётган одамга ўхшаймиз, унинг ичидан юввошгина мушук эмас, йўлбарс чиқиб қолса-чи. Биз ҳаммамиз диктатурадан қўрқамиз.

Хўш, бунинг иложи борми? Ёзувчи бу саволга жавоб қайтариб, шундай деди: тарих ҳар қандай тўс-тўполон даврда ўзини ўзи сақлаб қолишдек олий ҳис-туйғуга асосланиб, ўзини ўзи ташкил этиш учун қаттиққўл марказга таянганлигидан сабоқ беради.

Депутат жамаиятимизнинг ўткир муаммоларини тасвирлар экан, ҳаётнинг ўзи Президентга ёрдам бериш учун янги тузилмаларни юзага келтираётганини айтиди: барча поғоналардаги депутатларни бирлаштириш, эҳтимол Россияни қутқариш комитетини тузишга имкон берган бўлур эди.

Президент маърузасида марказда ва жойларда кучли ижроия ҳокимияти зарурлиги тўғрисида айтилган фикрлар ва тақдирларни қўллаб-қувватлаб, Магадан шаҳридаги 17-ўрта мактаб директори Т. Н. Шмомина шу муносабат билан Асосий Қонунга таклиф этилаётган ўзгаришлар ва қўшимчалар самарали ижроия ҳокимиятини тузишга имкон беришини эътироф қилди.

Педагог ССЖИ Президентини хузуридаги Вазирлар Маҳкамасида халқ таълими вазирлигини тасис этиш ва халқ таълими эҳтиёжларини учун Президент жамғармасини тузиш зарур, деб ҳисоблайди.

Мен КПСС аъзосиман, шу сабабли партия раҳбари мамлакат Президентини эканлигидан фараҳланишим керак эди, деди сўзининг охирида депутат. Лекин мен ўзини бораган сари мана бундай қийин саволини берайман: бир кишининг қўлга жуда кўп ҳокимият бериб қўймадимикан, биз ҳокимиятни тақсимлашнинг биринчи съездида эълон қилган принципи буянлмаётганимикан?

(Давоми иккинчи бетда).

ҳужжатларни тарқатмоқда. Айни пайтда халқ — меҳнат уюшмаси Москва шаҳрининг Октябрь ноҳиясида ўзининг «Посев» нашриёти ваколатхонасини бўйхатта олди. Ваколатхона ССЖИда тарғибот адабиётларини нашр этиш ва тарқатиш билан шуғулланмоқда.

Украина миллиятчиларининг чет эллардаги ташкилотлари ўз фаолиятини анча кучайтириб юборди. Украина миллиятчилари ташкилотининг соқилликлари ташқари қисмлари раҳбариятини украинлар уруғига мурожаатномасида жумҳуриятнинг ССЖИ таркибидан чиқиб унинг қурашгадан у ердаги кучларни моддий, маънавий ва ташкилий жаҳатдан қўллаб-қувватлаш зарурлиги тўғрисида гапирилди.

Совет Иттифоқидан борадиган муҳожирлар янги туркумининг қўлиб кетиши ва уларни қабул қилиб олишга доир ишлар фаол ривожлан-тирилмоқда. Энг янги илмий ва техникавий ишланмалар соҳасида билимга эга бўлган кишиларга алоҳида эътибор қўрилатилмоқда. Мамлакатимизда илмий кишиларни олиб кетишга доир катта-катта программалар ишлаб

(Давоми иккинчи бетда).

дицияни тузиш тўғрисидаги ўзининг 1990 йил 2 ноябрь қарори.

Молдова ССЖ Олий Кенгаши Раёсатининг ССЖИ Вазирлар Кенгаши баъзи қарорларининг Молдова ССЖ ҳудудида амал қилишини тўхтатиб қўйиш тўғрисидаги 1990 йил 19 март Фармонини ва жумҳурият ҳудудида ҳарбий хизматчиларининг иқтисодий ҳуқуқларини намсатидиган бошқа ҳужжатларни бекор қилсин.

9. Жумҳурият раҳбарияти Молдова ССЖни қалтис вазиятдан қутқариш юзасидан қўрилган чора-тадбирлар ҳақида ўн кун муддатда ССЖИ Президентига ахборот берсин.

Ушбу Фармон бажарилмаган тақдирда ССЖ Иттифоқининг Конституцияси ССЖИ Президентига берган ваколатларга мувофиқ зарур чора-тадбирлар қўрилади.

ССЖИ Президенти М. ГОРБАЧЕВ. Москва, Кремль. 1990 йил 22 декабрь.

ТОШКЕНТ ШАҲАР ПАРТИЯ ҚЎМИТАСИНING ПЛЕНУМИ

Тошкент шаҳар партия қўмитасининг 22 декабрь кунги бўлган пленумида Ўзбекистон Компартияси XXII съездининг ақуналар муҳокама қилиниди, шунингдек жумҳурият коммунистлари анжумани қарорларини амалда рўйбга қиқариш тадбирлари белгилаб олинди.

Чилонзор районда ўтказилган сайёр пленуми Тошкент шаҳар партия қўмитасининг биринчи котиби А. И. Фозилбеков кириш сўзи билан очди.

Шаҳар қўмитасининг аъзолари маъруза ва қарор лойиҳаси билан олдиндан таъинландилар. Шу сабабли улар дарҳол кун тартибига киритилган масалаларни муҳокама қилишга киришилди. Нутқларнинг кўпчилигида Ўзбекистон пойтахтининг коммунистлари XXII съезд қабул қилган Ҳаракат дастурини ҳамда жумҳурият партия ташкилотининг устанви асосан маъқуллаётганликлари ва ҳозирдаги съезд қарорларини рўйбга қиқариш устида амалий ишга киришаётганликлари таъкидланди.

Хозир ҳудудий бошланғич партия ташкилотлари фаолиятини кенгайтиришга алоҳида эътибор бериш зарур, дейишди пленум қатнашчилари. Ҳаётнинг ўзи ишнинг худди ана шу жаҳазида иқтисодий жараёнларнинг ривожига янада кўпроқ самарали таъсир қўрибди, коммунистларнинг аҳоли барча табақалари билан алоқаларини мустақамлашда амалий натижаларга эришиш мумкинлигини кўрсатиб турибди. Шу, фақат шу партия мавқеи ва обрўсини кўтаришга қўмаклашиш мумкин.

(ЎзТАГ).

ВИЛОЯТ ПАРТИЯ ҚЎМИТАСИНING ПЛЕНУМИ

ГУЛИСТОН, 22. (ЎзТАГ). Сирдарё вилоят партия қўмитасининг бутун бўлиб ўтган пленумида Ўзбекистон Компартияси XXII съездининг ақуналар муҳокама қилиниди, шунингдек жумҳурият коммунистлари анжумани қарорларини амалда рўйбга қиқариш тадбирлари белгилаб олинди.

Кун тартибига қўйилган ушбу маъала маҳаллий матбуотда олдиндан эълон қилинган эди. Бу эса масалани муҳокама қилишга коммунистлар ва партиячиларнинг кенг табақаларини жалб этишга, уларнинг кўп солили тақдирларини ва истақларини тўплаш ва умумлаштиришга, қабул қилинган қарорни тагин ҳам мазмунли қилиб, унга амалий тус беришга имконият яратди.

Пленум вилоят партия ташкилоти фаолиятининг бир қанча бошқа масалаларини ҳам кўриб чиқди.

ВИЛОЯТ КЕНГАШИНИНГ СЕССИЯСИ

НАМАНГАН, 24 декабрь. (ЎзТАГ). Бугун халқ депутатлари Наманган вилоят кенгашининг сессияси бўлди. Сессия қатнашчилари жумҳурият халқ ҳаёлининг барқарорлаштиришининг асосий йўналишларини ҳамда бозор иқтисодиётига ўтиш қондаларини рўйбга қиқаришга доир вилоят ҳаракат дастурини кўриб чиқдилар. Вилоят ижроия қўмитасининг раиси, вилоят кенгаши раисининг биринчи ўринбосари С. Тошпулатов маъруза қилди.

Сессияда иқтисодий ва ижтимоий ривожланишнинг асосий йўналишларини ҳамда вилоятнинг 1991 йилги маҳаллий бюджет, 1993 йил бюджетининг ижроси тўғрисидаги масалалар ҳам муҳокама қилиниди.

Сессияда халқ депутатлари вилоят кенгашининг раиси, Наманган вилоят партия қўмитасининг биринчи котиби Б. Ж. Ҳақимов нутқ сўзлади.

ЎЗБЕКИСТОН ССЖ ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИ САЙЛОВНИНГ ЎТКАЗУВЧИ МАРКАЗИЙ САЙЛОВ КОМИССИЯСИДА

Марказий сайлов комиссияси округ сайлов комиссияларининг баённомалари асосида ҳамда «Ўзбекистон ССЖ халқ депутатларини сайлаш тўғрисида»ги Ўзбекистон ССЖ Қонунининг 49 ва 54-моддаларига мувофиқ қуйидаги Ўзбекистон ССЖ халқ депутатларини бўйхатта қолди:

Раҳматуллаев Файзулла Негматуллаевич. Тошкент чини заводининг директори. Тошкент шаҳрида яшайди. 1990 йил 16 декабрда Тошкент шаҳридаги 37-Қорақалъа сайлов округидан сайланган.

Сажнев Юрий Михайлович. Ўзбекистон Компартияси Бухоро вилоят қўмитасининг иккинчи котиби. Бухоро шаҳрида яшайди. 1990 йил 16 декабрда Бухоро вилотидаги 178-Олтой сайлов округидан сайланган.

Депутат ўртоқлар! Съездининг топирувига биноан энг аввало мамлакатдаги бузғунчи сиёсий кучлар тўғрисидаги ва иқтисодий тўқнашликка қарши кураш ҳақидаги масалаларга тўхталиб ўтишга рухсат бергайсиз.

Ҳозирги вақтда «бузғунчи кучлар» тўғрисида кўп гапирилмоқда. Бироқ нима учундир бу ҳақда чеклилар гапирса, баъзилар бунда «халқ душманлари»ни излаш даврига қайтишга интилишини кўришга мойилдир. Яқинда социал-демократик ва республиканлар партиялари вакиллари гуруҳи менинг телекўрсатув ва матбуот орқали айтган фикрларимда, уларнинг ёншича, гўё «ўзгача фикрловчиларни таъкиб этиш даврига хос руҳ ва иборалар бор» эмиш. Пинҳона иқтисодиёт ва порахўрлик, гайриқонуний хатти-ҳаракатларнинг жинояткорона кўринишларига биз берган баҳоларини улар сиёсий ва иқтисодий ислохотлар жараёнига атайлаб содда ёндашув деб айтмоқдалар. Бундай пайтда бейхитёр кимдир «рмуш воқелиларини шунчаки билмайди ёки бу воқелилар турлича тушунилмоқда, деган таассурот туғилади.

Айрим кишилар мулк тўғ-

ДАВЛАТ ХАВФСИЗЛИГИ ҚЎМИТАСИ БУЗҒУНЧИЛИККА ҚАРШИ КУРАШАДИ

ССЖИ халқ депутатларининг IV Съездида В. А. КРЮЧКОВ нутқи

рисидида масала ва ҳокимият ҳақидаги масала хусусида мамлакатда кескин кураш авж олганлиги ҳақидаги фикрини умуман танқидий тушуномда. Бундай гаплар одамларни хавотирликка солиб, бозор муносабатларига ишончсизлик уйғотмоқда, деб ҳисоблашмоқда.

Бироқ, ахир бу ҳақда фақат давлат хавфсизлиги қўмитасига гапирмайлти-ку. Халқ депутати академик Заславская шу йилнинг 17 декабрда «Известия» газетсида эълон қилинган шу газетда муҳбири билан суҳбатда мамлакатда — «Ҳақиқатан ҳам катта кадрларнинг учун, яъни мулк учун, ҳокимият учун ҳақиқий кураш бошланиб кетди» — деди. Кўпчилиги бу ҳақда ушбу съездда ҳам гапирди.

Кейинги беш йил мобайнида мамлакатдаги вазиятнинг ривожланиш натиқти назаримда, бузғунчилик нима, деган саволга яққол жавоб қайтарди. Бу ягона фадератив давлатимизнинг емирилишига олиб борадиган нарсалардир.

Бу халқ ҳокимияти ҳақиқий шакллариини халқнинг мазмун билан бойитиш ўрнига жамаиятга тор гуруҳбозлик манфаатларини тикиш тиришга уринишлардир. Бу мулкчиликнинг янги муносабатлари тўғрисидаги масалани меҳнатдашлар манфаатлари ҳисобига ҳал этишга интилишдир.

Мамлакат хавфсизлиги даражасига баҳо берилад экан, тараққиётимизга солинаётган хавф-хатарнинг манбаларини аниқлаш муҳимдир.

Бундай манбалар хилма-хил бўлиб, биз уларни ташқи ва мутлақо ички манбалар деб атаймиз.

Бунда нима назарда тутилди? Халқро муносабатларда илқикли бошланганига қарамай, Гарбадаги бир қанча махсус хизмат маҳкамаларининг ССЖИдаги сиёсий вазиятнинг ривожига тўғрисида, бизнинг мудофиа ва илмий-техникавий имкониятларининг янги муносабатлари тўғрисидаги масалани меҳнатдашлар манфаатлари ҳисобига ҳал этишга интилишдир.

Ана шу махсус хизмат маҳкамалари ва чет эллардаги улар билан боғлиқ Советларга қарши марказлар ўзларининг Совет Иттифоқи-

га доир фаолиятининг янги шакллари ва усулларини ишлаб чиқмоқдалар, стратегия ва тактикадан тақомиллаштирилмоқдалар.

Биз эҳтиросларни асло авж олдираётганимиз йўл ва унга сергаллик билан баҳо берамиз. Биз бундан буюн ҳам ана шундай фаолиятга дуч келамиз. Билмоқчи бўлсангиз — бу давлатлар ўртасидаги ҳозирги ҳақиқий аҳолининг ўзига хос хусусиятидир. Мана бу мисолларга қаранг: масалан, АҚШ марказий разведка бошқармаси «Озодлик» радиостанциясида, чет эллардаги ўзи маблағ билан таъминлаб турадиган Советларга қарши бўлиналмалардан фойдаланишдан воз кечмоқчи эмас. Зотан, Америка разведкаси тузилмасининг ўзида Совет

сиёсий-ҳуқуқий баҳо бериш комиссиясининг ҳудоси тўғрисида»ги 1990 йил 23 июль қарорининг 1940 йил 23 августда Молдавия ССЖ эълон қилинганлигига баҳо берилган қисми ҳуқуқий кучга эга эмас, деб ҳисоблансин.

4. Гагауз жумҳуриятини ва Молдавия Днестрбуғи Совет Социалистик Жумҳуриясини эълон қилиш тўғрисида, сайлов ўтказиш ҳақида, уларнинг олий идораларини тузиш тўғрисида Гагауз аҳолиси зич ишайдиган ҳудудлардан барча поғоналардаги халқ депутатлари I съездининг 1990 йил 19 августдаги қарорлари ҳамда Днестрбуғидаги баъзи манзилгоҳлардан турли поғоналардаги Советлар депутатлари II съездининг 1990 йил 2 сентябрдаги қарорлари, шунингдек мазкур идоралар шундан кейин қабул этган барча қарорлар қабул қилинган пайтдан бошлаб ҳуқуқий кучга эга эмас, деб ҳисоблансин.

5. Вужудга келган вазиятнинг эътиборга олиб ва ССЖИ

таркибидида Молдова ССЖнинг яхлитлигини сақлаб қолиш мақсадида ССЖИ Конституциясига ва Молдова ССЖ Конституциясига мувофиқ жумҳурият Олий Кенгаши барча миллиятларга мансуб жумҳурият фуқароларининг тенг ҳуқуқларини таъминлайдиган зарур қонунлар ва қарорларни ишлаб чиқиб, қабул этсин.

6. Молдова ССЖ Президентини, Олий Кенгаши, жумҳурият ҳукумати, халқ депутатлари маҳаллий Советларининг раҳбарлари вазиятини нормаллаштириш, ҳар қандай миллият фуқароларининг ҳуқуқларига амалда сўзсиз ривоз этилиши, миллатлараро можадорлар авж олдирилишига йўл қўймаслик юзасидан барча зарур чора-тадбирларни дарҳол кўрсинлар.

7. Молдова ССЖ ҳукумати қўрилганларнинг отрядларини ва ўзини ўзи мудофаа қилувчи ишчи отрядларини тарқатиб юборсин.

8. Молдова ССЖ Олий Кенгаши: Молдова жумҳурият гвар-

Совет Социалистик Жумҳуриятлари Иттифоқи Президентининг МОЛДОВА ССЖ даги ВАЗИЯТНИ НОРМАЛАШТИРИШ ТАДБИРЛАРИ ТЎҒРИСИДА

Молдова ССЖдаги миллиятлараро қарама-қарши турли қалтис нуқтага этиб бориюкда. Бунинг сабаби шунки, жумҳурият Олий Кенгаши қабул этган бир қанча ҳужжатларда молдован бўлмаган миллият аҳолисининг фуқароларини ҳуқуқлари камситилмоқда. Шу билан бирга қилинган хатти-ҳаракатлар—мужхор тузилмалар ва янги бошқарув идоралари ташкил этилганлиги ССЖИ Конституциясига ва Молдова ССЖ Конституциясига мувофиқ эмас.

Натижада жумҳуриятдаги

барқарорликка ва фуқароларнинг хавфсизлигига ҳақиқий хавф-хатар вужудга келди. Мана шунларни эътиборга олиб, ССЖИ Конституциясининг 127-б моддасининг I ва 2-бандлари асосида қарор қилди:

1. Молдова ССЖ Президентини, Олий Кен

БУТУН ҲОКИМИЯТ—ҚОНУНГА!

(Давоми. Бош биринчи бетда).

Турли даврларда Асосий Қонунимизни фақат ҳужжа-қўрсига янгилашди, деди Фарғонада чиқадиған «Коммуна» вилоят рўзномаси муҳаррирининг ўринбосари А. У. Хусанов. Моддалар ва параграфлар сони кўпайди, лекин ғўқаролар ва иттифоқ-дўш жумҳуриятларнинг рўйс-рост эркинликларни қўлайгани йўқ.

Бизга бошбошдоқлик эмас, демократия керак. Бизга сафсатабозлик эмас, ошкоралик керак. Депутат миллатлараро муносабатлардаги мураккаб жараёнлар тўғрисида гапириб, мамлакат ва жумҳуриятларнинг раҳбарлари умумий масъула-ларимиз йўлида қўлни-қўлга бериб ишлаган тақдирдагина уларни муваффақиятга ҳал этиш мумкинлигини таъкидлади.

У Конституцияда киритил-ладиган ўзгаришлар лойи-хаси юзасидан аниқ-равшан мулоҳазалар билдирди.

РФСЖ Компартиясини Марказий Қўмитасининг иккинчи қотиби А. Н. Ильин ўз нутқини бошқа кўпчилик но-тиқлар каби мамлакатдаги аҳолини қисқача таърифлаш-дан бошлади. Сиесий ва иқ-тисодий кескинлик ниҳоятда қалтис даражада етди, деди депутат. Агар биз ҳозир тартиб ўрнатиб, миллатлар-ро муносабатларини изга со-лиш, ижтимоий тотувлигини тиклаш юзасидан зарур чо-ралар кўрмасак, ижтимоий-иқтисодий системаимизнинг ҳалокати мунорар.

Бироқ нотопиқ шу қадар аянчли истикболни тилга

олиш билан чекланган йўқ. У бундай фожиали оқибатни баргариб эътишнинг мумкин бўлган йўллари таҳлил қилди. Нутқларга қараганда, ССЖИ халқ депутатлари-нинг тобора кўпчилиги демократияни ривожланти-риш ва масъулиятни қўлай-тиришнинг диалектик бирли-ги маъносини тушуниб олмоқ-далар, деди нотиқ. РСФСЖ Компартиясини Марказий Қў-митаси ижроия ҳокимиятини қўлайтириш зарурлигини ас-лида қўллаб-қувватлар экан, бу ҳокимият. Совет Соци-алистик Жумҳуриятлари Итти-фоқи сақлаб қолинган тақ-дирдагина ўз натижаларини бериши мумкинлигини ту-шунади.

РФСЖ Компартиясини Иттифоқ шартномаси им-ко-ни борича қисқа муддатда тузилсин деган фикрда ҳам қаттиқ турибди. Депутат Россия федерациясини янги конституциясининг лойи-хаси юзасидан фикр билдир-ди. Унда Иттифоққа бирла-шиш фақат эҳтимол тутил-ган бир вариант дебгина ҳи-собланади. Шунинг учун ҳам бир гуруҳ коммунист-лар — РСФСЖ халқ депу-татлари РСФСЖ Конститу-циясининг муқобили хусуси-ни ишлаб чиқдилар.

Олий Кенгаш ҳуқуқ-тарти-бот ва жиноятчиликка қарши кураш масалалари комитети-нинг раҳбарларидан бири — депутат Н. А. Струков бутун зални ажаблантирди. Аф-суски, у муҳома қилина-ётган муаммоларни ёки ўзига яхши ҳуқуқ-тартибот маса-ла-ларининг моҳиятига чуқур кириб бораолмай, ақсизча, сафсата сотиб, қуруқ гап ва мулоҳазалар билдириш билангина шугулланади. Ёрқин, ифодали сўзлардан фойдала-ниш, фақат шахсий мулоҳа-заларини билдиришдан нари ўтмайди. Депутат ҳамма-ни ва ҳамма нарсани танқид қилди.

Адолат нуқтан назаридан

шунинг айтиши керакики, у му-ҳома қилинаётган муаммо — Асосий Қонунга ҳам бир марта тўхтади. Лекин ана ўш билан ўш овора бўлиб қолди. Конституция, деди нотиқ, турмушимизнинг қам-раб бўлмас бутун муаммо-ларини сиғдириш мумкин бўлган тўрва халта эмас.

Биринчи танаффусдан сўнг И. А. Каримов раислик қил-ди.

ССЖИ Вазирлар Кенга-шининг ёқилги-энергетика комплекси бюроси бўлими-нинг мудир депутат Г. И. Тихонов Иттифоқ Конститу-циясининг бир қатор модда-ларини ўзгариш юзаси-дан киритган тақлифлар асо-сан Вазирлар Маҳкамасининг бўлажак фаолияти билан боғ-лиқ қондаларга тааллуқли бўлди.

У мамлакат Асосий Қо-нунига тузатишлар Прези-дент ҳокимиятини қўлайти-ришга олиб боришини таъ-кидлади. Бироқ, буни фа-қат Президентнинг шахсий ҳокимиятини қўлайтириш, деб тушунамаслиги учун вице-президент вазифаларини ан-ча кенгайтириш зарур, деб ҳисоблайман. Мамлакатда тартибни таъминлаш вице-президент фаолиятининг асо-си бўлиши керак, деди нотиқ, бу эса қонулар амал қилишини таъминлашдир.

Нотиқ ижроия ҳокимияти-нинг вазифасини ўш қандай тушуниши ҳақида гапир-ганда, Вазирлар Маҳкамаси тўғрисидаги Қонунда унинг вазифалари, Иттифоқ ва Иттифоқ-жумҳурийт вазир-ликларининг рўйхати аниқ кўрсатилади. Кераклигини, марказ билан жумҳуриятлар ўртасидаги ўзаро муносаба-тлар аниқлашни лозимлиги-ни таъкидлади.

У ҳозирги ССЖИ Вазир-лар Кенгашининг иши ҳақи-даги ўз фикрини айтди.

Ҳокимиятнинг ҳозирги тар-қоқ ҳолдаги, ночор тузилма-ларини шундайлигича қол-

дириш — мамлакатни яқин келажакда иқтисодий ва сиесий тўс-тўполонга дучор қилишни билдирди, деди Иттифоқ Кенгаши режа ва бюджет-моллия комиссияси раисининг ўринбосари А. Н. Сауини. Ўйга ўт туш-ганда, енгини ўчиришнинг жуда мақбул ва самарали йўллари қидириш тўғри-сида мунозара қилиб ўти-ришнинг ҳолати бўлмаса керак.

Депутат Президент Кенга-шининг тугатилишга тўх-талиб, давлат бошлиғига ҳар ҳолда салобатли, нуфузли эмас, балки оқори малакали чинакам одамлардан ташкил тошган кенгаш кераклигига ишонч билдирди. Кенгаш қайта қуриш сиебатининг ақлий-маънавий негизга ай-ланishi керак.

Таллиндаги Ленин номи «Двигатель» давлат итти-фок ишлаб чиқариш бир-лашмасининг директори де-путат В. И. Яровый сўзга чиққан депутат Рюй-тель билан қаттиқ мунозара қилди. Рюйтель Эстония Иттифоқ шартномасини кў-раб чиқишдан бош тортиши тўғрисида гапирган эди. В. И. Яровый Эстония депу-татлари орасида қарама-қар-ши фикрдаги беш киши борлигини, улар жумҳурийт ҳудудида яшаётган юз минг-лаб меҳнатқилларнинг фикр-ийларини ифодалаётганли-ларини таъкидлади.

Нотиқ Эстониядаги кор-хоналардан бирининг ме-хнатқилларидан келган теле-граммани ўқиб эшиттирди. Унда Эстониянинг миллатчи ҳукумати ССЖИ Консти-туциясини, қонуларини, шунингдек Президентнинг фармонларини бузиб, ҳоки-миятни зуравонлик билан эгаллаб олишга тайёр-гарлик кўраётганлиги сўзд-дегелатларида етказилсин деб талаб қилинган. Айни вақтда меҳнатқиллар Итти-фок шартномасини имзолаш-

да қатнашишни ҳам талаб қилдилар.

Депутат Б. Н. Ельциннинг сўзлабиди нутқини танқид қилди. Унинг сўзларига қара-ганда, Б. Н. Ельцин халқ орасида доимо машҳур бў-лишга интилиб, шу даража-даги раҳбарларга хос бўл-маган сиесий хатоларга йўл қўймоқда.

Ҳайтимизнинг ҳар қандай соҳасига 1985 йилдаги ният-ларимиз нуқтан назаридан эмас, балки бугунги кун, ҳо-зир эса бошимиздан кечи-раётган чуқур ва оғир танг-лик нуқтан назаридан қара-бериш керак, деган фикрни билдирди ССЖИ Олий Кен-гаши мудофаа ва давлат хавфсизлиги масалалари қў-митаси раисининг ўринбоса-ри В. Н. Очирев. Ўша ният-ларимизнинг кўпчилиги ях-ши истаклигича қўлиб кет-ди.

ССЖИ Қўролли Кучлари вакилининг фикрига қара-ганда, ҳозир Қўролли Куч-ларни ва давлат хавфсизли-ги идораларини сақлаб қо-лиш вазифаси биринчи ўрин-га қўйилмоқда, уларни ис-лоҳ қилиш эса иккинчи ўринда турибди. Депутат, жумладан, ҳозир ҳеч ким ёшларни ҳарбий хизматга тайёрлаш учун, баъзи жум-ҳуриятларда жойлашган қў-шинларга муносабат учун амалда асло масъул эмас-лигини алам билан таъкид-ди.

Конституцияда киритили-ши тақлиф этилаётган ўз-гаришлар ва қўшимчаларда, деди муктор тузилмалар но-мидан сўзга чиққан Е. Д. Айнин, Президент ҳокимия-тини қўлайтириш назарда тутилди. Шу сабабли янги ҳокимият тузилмаларини эгаллаб олишни истисно эта-диган аниқ-равшан демок-рат мувоаназатлар система-сини ўйлаш керак.

Хант-манслар депутати ССЖИ Олий Кенгаши билан Миллатлар Кенгашининг мамлакат турмушидаги энг

муҳим масалаларни ҳал этишдаги ҳуқуқ доирасини кенгайтиришни тақлиф қил-ди. У парламентнинг аҳа-миятини оширадиган, муктор жумҳуриятларнинг Федера-ция Кенгаши ишида қатна-шувини кенгайтирадиган бир қанча аниқ тузатишларни айтди.

Курс 1-клиник касалхона-сининг бош шифокори А. М. Чухраев ўз нутқини демок-ратия билан ҳуқуқ-тартибот-нинг нисбати муаммоларига бағишлади. У маъмурий система-ни бузиб ва унинг ўрнига оладиган система-ни ўз вақтида топмай туриб, биз бу билан давлатчилиги-мизга путур етказдик, деб ҳисоблайди. Қонуларни ин-кор этиш ҳам ана шундан келиб чиқди.

Нотиқ кўпгина қонун чи-қарувчиларни тўқинланти-раётган масалага батафсил тўхтади: табиии жиҳати-дан турчила бўлган Прези-дент ҳокимияти муассасалари билан кенгашлар ўзаро қан-дай ҳамжиҳатлик қилади? Нотиқ, жумладан, бу ерда қанг энг аввало юқоридан қўйилган шахсий масъули-ятни қўлайтириш тўғрисида кетаётганлигини айтди. Бун-дан: Президент ҳокимияти-нинг олий тузиллиши юзаси-дан киритилган тақлифларни тасдиқлаш, унинг иш қоби-лиятини ошириш лозим. Ян-ги ҳокимият омиллари юза-сидан кўпгина ноаниқликлар мавжудлиги сабабли ССЖИ Конституциясига ҳеч қандай тузатишлар киритиш керак эмас, деган ҳулоса келиб чи-қди.

Еш депутатлар гуруҳи но-мидан сўзга чиққан ленин-градлик олим С. А. Циплев Конституцияда киритилди-ган ўзгаришлар ва қўши-малар юзасидан депутатлар-га тарқатилган аниқ-равшан тақлифларнинг эслатди ва бу тақлифларнинг асосий жи-ҳатларига тўхтади. Ҳоки-

миятнинг фақат юқори таба-қасини ислоҳ қилиш билан-гина ижроия ҳокимиятини қайта тузишга эришиб бўл-майди. Чунки аниқ-равшан ҳайтимизнинг барча жараён-лари унинг, ана шу табақа-нинг паноҳида кечади. Бу-гунги кунда жойлардаги Со-ветлар ижроия қўмиталари-нинг иккир-чикор ишларига раҳбарлик қилишга уринмоқ-далар. Бундай ёндошувнинг барбод бўлиши мунорар. Чунки қарорларни бир ё-дан бош чиқариб, баҳамжи-ҳат ишлаб чиқиш ўз табии-гига кўра секин кечадиган ва стратегик муаммолар-ни ҳал этишни мўлжаллай-диган жараён ҳисобланади.

Қозонистон меъморлар уюшмаси бошқарувининг раиси Т. Е. Ералиев муста-қиллик тўғрисида марлона-вор гапириб, жумҳуриятлар-нинг барча ваколатларини тобора кучайиб бораётган марказнинг иштирога «ти-киштиратганимизни» таъ-кидлади. У вазирлар маҳка-масининг тақлиф этилган тарзда тузилиш зарурлиги-га шубҳа билдирди. Иттифок бош вазир хузурида давлат бутун иқтисодий ва икти-моий турмушининг истиқбол-ли муаммолари билан шу-гулланган Федерал Қўми-тасини тузишни тақлиф эт-ди. У ўзига хос истиқбол-нинг тақриба майдони бў-лади.

Кейинги йилларда ҳуку-мат билан Президент мамла-катни нафақат иқтисодий, айни вақтда сиесий танглик-дан ҳам олиб чиқишга му-ваффақ бўла олмади, деб таъкидлади депутат С. А. Стежко. Лекин ҳозир тақ-лиф этилаётган тақдирлар аҳолини барқарорлаштириш-га имкон берармикан? Ўй-лайманки, йўқ. Бунинг асо-сий сабаби кўпгина Совет-лар ўз лаёқатсизлигини кўр-

сатланлигидадир, айниқса танқидбозлик. Компартия-нинг, давлат раҳбарлиги-нинг обрўсини тўқниб авжига чиққан ерларда фақат эски нарсаларининг бузишга қо-дир бўлган кишилар мандат олганликларидир.

Бугунги кунда халқимиз алам билан шундай демоқ-да: «Советлар мамлакатига барча даражадаги кишилар ўтириб олишиб, ҳамон мас-лаҳатлашмоқда, ишлайдиган одам эса йўқ». Бунёдкорлик билан шугулланиш зарур бўлган ҳолларда Советлар-ни амалий қарорлар қабул қилишга лаёқатсиз бўлиб қичқилар. Шу сабабли мен, деди халқ депутатлари Дне-пропетровск вилоят кенгаши-нинг раис, хусусан ижроия ҳокимияти қайта қуриш да-ври сиесий омилларининг асосий бўлиши керак, маҳаллий Советлар эса ҳо-кимият идораларидан маҳал-лий ўзини ўзи бошқарув идораларига алантрилиши лозим, деган фикрга қўши-ламан.

С. М. Киров номи Бо-ширдистон илмий-ишлаб чи-қариш бирлашмасининг бош директори Ю. К. Шарпов ижроия ҳокимият системаси-ни янада такомиллаштириш юзасидан ССЖИ Конститу-циясига тақлиф этилаётган ўзгаришлар ва қўшимча-ларни етилган тақдирлар деб ҳисоблади. Муктор тузилма-лар депутатлар гуруҳи но-мидан сўзга чиққан шу но-тиқ маъмурий-бўйруқбозлик тузилмаларини бузиш давом этаётганлиги ўтган йилларда вуждга келган ҳокимият бошқарув алоқаларини зу-ва-насиға ҳам, қўндалангига ҳам бузиб юборганлигини таъкидлади. Бу — давлат ташкилотининг барча бўғин-ларига, айниқса ижроия-идора қилувчи ҳокимия-ятга салбий таъсир қилди.

(Давоми учинчи бетда).

ДАВЛАТ ХАВФСИЗЛИГИ ҚЎМИТАСИ БУЗГЎНЧИЛИККА ҚАРШИ КУРАДАДИ

(Давоми. Бош биринчи бетда).

чиқилмоқда. Биз давлат ман-фаатларига амал қилган ҳол-да бундай воқеалар билан ҳисоблашмаслигимиз мум-кин эмас.

Бизга ташқаридан ошқора ва ниҳобланган тарзда таъ-зиқ ўтказишга, мамлакатни мураккаб вазиятдан олиб чиқишнинг шубҳали ғоялари ва режаларини тикиштириш-га уринишмоқда. Мана шу-ларнинг ҳаммаси замирида қўпичча мамлакатимизни эмас, балки ўзларининг Со-вет Иттифоқидаги мавзела-рини мустаҳкамлашга инти-лиш сезилиб турибди. Ўзи-ни ҳурмат қиладиган жа-ҳондаги биронта ҳам давлат ўз ички ишларига бошқалар-нинг аралашувиға йўл қўй-майди.

Аммо, Давлат хавфсизлиги қўмитасининг фикрича, му-ваффақиятсизликларимизнинг асосий манбаларини мамла-кат ичкарисидан излаш ло-зим. Биз кўпичча турғунлик йилларини танқид қиламиз, ана шу йиллар бизни ило-жи сиз вазиятга олиб келди, деймиз. Халқлар ўртасидаги дўстлик қайси-дир жиҳатлар-ни билан ҳўжақурсинга эди ҳамда биздаги ҳамма нарса адолатли ва қонунга муво-фиқ бўлмади, деймиз. Бу аччиқ ҳақиқатдир. Бироқ, 1917 йилнинг октябрида Россия ишчилари, деҳқонда-ри, илгор эиеллилари халқ-лар дўстлиги, қардошлиги ва бирдамлиги, тенглик ва озо-длик шпорлари остида Ўшқи ки саройга ҳўжум қилганликла-ри ҳам ҳақиқатдир. Лекин ўшанда улар Совет ҳокимия-тининг 74-йилда бизда одамларни миллатига қараб ўлдирадиган ҳўллар ҳам уч-раши мумкинлигини хаёлла-рига келтиришганидир?

Масалан, Молдова аҳоли-сини Иттифоқ шартномасини имзолашмаслигига қилинган даъватларни амалий даъ-ватлар деб ким айта ола-ди? Иттифоқ шартномасини «янги тоталитар аҳром ку-ришга уриниш, жумҳуриятни эски қопқонга туширишга ва бу билан уни истило қилиб туришни қонулаштиришга интилиш» деган гапларни ким оқлай олади? Ёки, ма-салан, Литва учун «кичкин-ки жаҳон уруши давом эт-моқда» деган даъвонини? Биз бундай фикрларни од-дий ғўқаролардан эшитаёт-ганимиз йўқ.

Латвия халқ фронти номи-дан жумҳурийт матбуоти са-ҳифаларда «тартиб посбо-ларининг алоҳида қўпчилиги қисмларига кирайлик!» «Махфий вазиятдаги фао-лият учун халқ фронти тузил-масини тайёрлайлик!» деган даъватлар эшитилмоқда. Бундай мисолларни кел-тириш учун узоқча бори-тириш ҳолати йўқ. Масалан, шу йилнинг 26- октябрида Зеленоградда сайловчилар билан учрашувда «Йўқолсин

қўпирчоқ ССЖИ Олий Кен-гаши ва ССЖИ халқ депу-татлари сўзиди» деган даъ-ват эшитилди. Бунинг қара-ниги, бундай даъват сўзлари халқ депутатни Т. Х. Гдлин-нинг оғзидан чиқди.

Мисолларни қўллаб келти-риш мумкин. Бу шунчаки сие-сий сафсата эмас! Бу ҳам биз-нинг умумий кўпчилигимизга қўшилган ҳисса — вазият-ни издан чиқариш, дўстлик ва яхши қўпчиликчиқа раҳ-на солишдир. Бундай оғза-лар натижасида минглаб ки-шилар қочоқларга айлан-ди. Миллий жиҳатдан кадр-ларни қонининг «тозаллиги»га қараб танлаш сингари му-ҳим иш шаклидан ҳам фой-даланмоқдалар. Бу яқин ора-да жаҳон тарихида юз бер-ган нималарнидир эслатма-лаптим?

Жамият ҳокимият идора-ларига юксак талаблар қў-йишга қўнглидир. Уларнинг шанига айтаётган тан-қид маълум даражада асо-лидир. Тўғри, сиебатчилар ва файласуфлар ҳозирча, ким-кимни кўпроқ — ҳоки-мият одамларини ёки одам-ларнинг ўзи ҳокимиятни бу-залганини, деган саволга аниқ жавоб беришадир.

Биз бирорта ҳам ҳокими-ят тузилмаси, агар уни жа-мият қўллаб-қувватламаса ва унга ишонч билдирмаса, унинг сарикчақали қадри йўқлигини яхши биламиз. Ҳокимиятни меҳнатқиллар қўллаб-қувватлаганиданга у самарали, воқеаларга тўғри муносабат билдира оладиган, можаароларни устуи даража-да сиесий воситалар билан ҳал эта оладиган ҳақиқий ҳокимият бўлиши мумкин. Агар биз зуравонликка дуч келсак-чи? Агар у ёки бу кучлар сўз ва эътиқод ўр-нига автоматик ва террор-дан фойдалансалар, унда нима қилиш керак? Ахир, ҳар йили халқ депутатлари-нинг номига жимсоний ўч олиш билан дў-пўнлиса қў-лингдан озаб маълумотлар тушмоқда-ку!

Агар ҳозир тартиб ўрна-тиш юзасидан қатъий ҳа-ракатларни амалга оширадиган бўлсак, унда олдиндан қон қўтилишга рози бўли-шимиз керак, деган хавотир-лик билдирилмоқда.

Хўрматли депутат ўртоқ-лар!

Наҳотки ҳозир қон тў-қилмаётган бўлса? Наҳотки, биз телевиор мураватини бу-раб ва газеталарни ўқиб, де-ярли ҳар кун одамлар кўр-бон бўлаётганлиги, беғуноҳ ки-шилар, жумладан, хотин-қилар ва болалар ҳалок бў-лаётганлигини билмаётган бўлсак? Ҳеч кимни қўчма-моқчи эмасман, Бироқ Дав-лат хавфсизлиги қўми-таси шунга аминдирки мамлакатимиздаги вазият бундан кейин ҳам шу тар-зда ривожланидиган бўлса, ўз оқибатлари жиҳатидан янада жиддий ва оғир ижтимоий сиесий ларзалалардан ҳоли бў-

ла олмаймиз. Бунда гап қўр-бонлар бўлишига йўл қўй-маслик тўғрисида бормоқда. Ҳозирнинг ўзидеяқ мамла-катда 20 дан ортиқ миллат-ли сиесий бирламша бўлиб, уларнинг таркибида ҳар-бийлаштирилган қисмлар ёки қўролланган жангарилар отрядлари бор.

Улар орасида «Украина жумҳурийт партияси», «Ук-раина партиялараро асам-блеяси» Латвияда «Карти-бассарги» (дружиначилар), «Айзсарги» (ҳимоячилар), Эстонияда «Найтселийт» (ҳи-моа уюшмаси); Грузияда «Грузин бурғутлари уюшма-си»; Арманистонда «Муста-қиллик армияси», «Қасоскор-лар» ва шу сингари ташки-лотлар бор.

28 минг кишидан ортиқ азтоси бўлган 400 дан кў-проқ қўролли қисм аниқлан-ди. Уларнинг ихтиёрида қўллаб миқдорда қўрол-ароғ бор.

Давлат хавфсизлиги идо-ралари четдан кузатувчи бў-либ турмаптилар. Масалан, Душанбеда бўлиб ўтган танг вазиятдан бир оз илгарироқ аниқ маълумотлар асосида жумҳурийтлар идораларига оғохлантурувчи тусдаги жи-ддий ҳужжатлар юборилган эди. Бироқ зарур чоралар қўрилмади ва оммавий тар-тибсизликларнинг олдини олишга муваффақ бўлилма-ди. Қирғизистон билан То-жикистон чегарасида вазият тахоратламмасини, деган хавотирлик бор.

Депутатлар нима учун ҳу-қўқни муҳофаза қилиш идо-ралари тасирчан чоралар қўрмаптилар, деган қонуний савол беришлари му-мкин. Умумий беқарорлик шароитида улар қўпичча ни-мадир қилишга ожиз бўлиб қолмоқдалар. Айни пайтда меҳнатқилларнинг манфаат-ларини ҳимоя қилишни ва авайлаб сақлаш зарур бўл-ган муассасаларни камсити-тиш ишлари пасаймапти. Мен бунда армияни, проку-ратура ва давлат хавфсиз-лиги идораларини, совет ми-лициясини назарда тутаял-ман. Зотан, бундай ҳуруж-ларнинг муаллифлари ўз но-мларини ҳам, ўз мақсадла-рини ҳам яширмаптилар.

Давлат хавфсизлиги идо-ралари бир томондан, ўри-ли танқид қилинаётган бўл-са, бошқа томондан, асоссиз қўпол ҳуружларга дуч кел-моқда. Бундай идоралар эса ҳар қандай ҳолатда ҳам фа-қат қонун асосида ҳаракат қилиши керак. Шу боисдан ҳоҳимлар шу пайтгача ССЖИ Давлат хавфсизлиги идоралари тўғрисида қонун қабул қилинмаганидан ажаб-ланмоқдалар.

ССЖИ Олий Кенгашининг шу йил 23 ноябрдаги қаро-ри ва иқтисодий бузғунчи-ликка қарши кураш юзаси-дан ССЖИ Президентининг кейинги Фармони қандай ба-жарилаётганлиги хусусида алоҳида айтиш керак бўла-ди. Давлат хавфсизлиги ко-митети идоралари ўтган уч

ҳафта мобайнида ҳуқуқни муҳофаза қилувчи бошқа идоралар — Ички ишлар вазирлиги, прокуратура, иш-чи назорати комитетлари ва ижроия ҳокимият идоралари билан ҳамжиҳатликда халқ истеъмолчи молларини сақ-лаш, ташиш ва сотишда жу-да катта ўғирликлар ва суи-стеъмоллар, ҳўжасизлик ва совуққонлик ҳўллари кўп-дан-кўп содир этилаётганини фош қилишга муваффақ бўл-дилар.

Бундай воқеалар мамла-катнинг кўпгина минтақала-рида рўй бераётганлиги аниқ-ланди. Гап нима ҳақда бора-ётганини аниқроқ тасаввур этиш учун алоҳида сотишга мўлжалланган бир қанча мол-ларни яшириш ва уларни асоссиз равишда оморборлар узоқ муддат сақлаш билан боғлиқ аниқланган баъзи ми-солларнига келтириб ўта-ман.

— Гўшт: Байкал деёло-лоза-қорғоз комбинатининг ишчилар таъминоти бўлими-да 500 тонна;

— гўшт консервалари: Ашхобода 441 минг банка, Тирасполда эса 250 минг банка;

гуруч: Турсунозда шах-рида 1100 тонна;

— чой: Туладаги базалар-нинг бирида 300 минг па-қа;

— сипгатеа: Қозонда 40 миллион дона;

тансиқ балиқ маҳсулотла-ри: Новосибирскда 28 тонна балиқ увилдирги, 304 тонна барка баллиги;

— Крансдорнинг сабазо-вот базаларини бирида 1000 яшич консерва;

— Саратовда 200 минг банка тансиқ балиқ консер-валари, шу жумладан, 50 минг банка Лосось увилди-риги.

Томскда қарийб беш ой мобайнида чет элдан оли-нган 20 тонна дор-дориман ор-тилан контейнер бўшати-лмаган, унинг ичигади дори-дармонлар қисман ўғирлаб кетилган. Давлат хавфсизли-ги идоралари аралашганидан кейингана контейнер белги-ланган ерга олиб келинди.

Қўпичча кишини танг қи-лдирадиган ҳодисалар рўй беради: бизнинг ҳодимимиз Иванововдаги балиқ махсу-лотлари оморборда пайдо бў-лиши биланоқ, шаҳар бола-лар уйлари ҳамда даволаш муассасаларида бир тоннага яқин увилдириқ шу заҳотиёқ жўнатилади.

Сақлаш муддати тугатган махсулотларни нима қили-шаётганини ҳали бир аниқ-лаб қўриш керак бўлади. Улар рўйхатдан чиқарилиб, йўқ қилиб юборилишга ёки бошқага йўл билан фойдаланилаптими?

Қўриб турбисизки, қорча-лонлар ва фирибгарлар йўқо-тадиган нарсалар ҳам бор, айни вақтда тақчиллигини сунъий равишда ушлаб ту-риш учун ҳўйла ишлатиш йўллари ҳам бор!

Дўконларнинг пештахта-лари бўшаб қолган бир вақтда маҳсулотларнинг бу-зиллиги қолиши ва улар таш

Ўз давлат-исботлари ва шарҳ-
лари билан Ўзбекистон Ком-
партияси ва умуман жумҳу-
риянинг тактик ва страте-
гик мақсадларини белгилаш-
га ўз ҳиссасини қўшишга ин-
тилади. Ўз муаллифларининг
нуфузи воситасида шахсий
позицияни белгилашда, со-
вет жамятиятини янгилаш
маънавиятини шаклсиз си-
ғиниш ва турғунлик даври-
уомларидан тозалаш учун
умумий курашда ўз ҳаракат-
ийлини ишлаб чиқишда жур-
налхонларга ёрдам беришга
ҳаракат қилади.

Ч. АБУТОЛИПОВ

«Инсон ва сиёсат» жур-
налининг бош муҳаррири
тарих фанлари доктори
профессор.

Аббор Ҳидоятов таваллудининг 90 йиллигига

Ўзбек совет театри ўз актёрлари билан ҳар қанча фахрланса арзийди. Улар орасида халқ меҳр-муҳаббатини қозongan не-не ёрқин юлдузлар бор. Аммо битта юлдуз бўлгани, шувласи, таровати ўзгача. Бу — саҳна ижрочилигининг асосий йўналишларини бошлаб берган ва ўзбек актёрлик мактабига пойдевор қўйган Аббор Ҳидоятовдир.

Аббор Ҳидоятов совет театрининг асим чинорларидан бири эди. Александр Остужев, Акакий Хорав, Ваграм Папазян каби қаҳрамонлар романтик услубдаги актёрлар сафидан ўрин олиб, саҳна санъатининг шохула-синга кўтарилди; ўз икжодий фаолияти билан ўзбек санъатининг жаҳонга танилишига қўлмай, айни замонда умумсовет театри тараққиётига ҳам муносиб ҳисса қўшди. У ноёб истеъдод, улкан маҳорат, беқиёс санъат соҳиб эди. Ҳақиқатини айтсак, ўз халқининг камтарлик, сеговат, фидойилик каби энг яхши қасдларини ўзлаштирган аjoyиб инсон, санъати оса халқ қалбининг ойнасидир.

Бу санъат Октябр тоғ-отарида қанот қочди. Шунда Аббор Ҳидоятов ўн етти ёшда эди. Илм ва санъат ташвиқоти билан янги оғилдам қадам ташлади. Дутор чалди, қўшиқ айтди — кўзга ташланди. Маннон Уйғур уни ўзи тузган Карл Маркс гуруҳига таклиф этди. Тўрт-беш йил ичида Аббор Ҳидоятов ўш ўзбек театрининг пешқадам актёрларидан бирига айланди. Драматург Ғулом Зафарий 1924 йилда «Ҳозирда ўзбеклардан драмада биринчи Уйғур ўртоғи, иккинчиси, шогирди Аббор ўртоқдир», — деб ёзган эди.

Чиндан ҳам ёш Аббор Ҳидоятов дастлабки йилларда фаол ижод қилди. «Ҳалима», «Лайли ва Мажнун» ва «Аршин мол оло» мусиқали драмаларида Неъмат, Мажнун ва Аскар роляларида чиқиб, томошабинлар олқишига сазовор бўлди. Яна баҳодир ва характерли роляларда ўйнади. Шамсиддин Самиевнинг «Кован оҳангар» драмасида темирчи Кован, Фитратнинг «Абомуслим» трагедиясида Абомуслим, Шиллернинг «Макр ва муҳаббат» трагедиясида ёвуз ва маккор Вурм, Хусайн Жовиднинг «Иблис» драмасида Иблис образларини яратиб, ўз актёрлик кўламининг кенглигини намойиш этди. Актер саҳна маҳоратини илмий-амалий ўзлаштириш зарурлигини чуқур англаб, 1924-27 йилларда Москвада очилган Ўзбек драма студиясида рус саҳна усталиридан таълим олди. Бу даврда яратилган хасис Гарпагон (Мольер, «Хасис»), негр Боб (Билль-Беллеросковский, «Акс сад») шайх ҳокими (Н. В. Гоголь, «Ревизор»), шаҳзода Қалаф (К. Гоци, «Малика Турондот») образлари ёш санъаткор камолотида муҳим босқични ташкил этди.

Студия Аббор Ҳидоятов истеъдодига сайнал берди ва унга кенг йўл очди. Актер шайх-заки билан турли жанрларда бир-бирдан ҳар жиҳатдан фарқ қилувчи роляларда ўйнаб бошлади. Бир қатор салбий роляларда ижодий ютуқларини қўлга киритди. Ижодий қаҳрамонлар силсиласини яратди. У гавдалантирган ижодий қаҳрамонлар орасида, айниқса, Арселон (К. Яшин, «Икки коммунист») образи муҳим воқеа бўлди. Арселоннинг мардчилиги, ҳар қандай шароитда ҳам бўқилмаслиги, барча муаммоларни қўлга киритиш қаттиққўлиги, ахшилар орасида эса дилқашлиги ва меҳрибонлиги актёр томонидан таъсирли равишда тасвирланган. «Икки коммунист» спектакли 1930 йилда Москва ва бошқа бир қатор йирик шаҳарларда намойиш қилиниб, театр жамоаси, жумладан Аббор Ҳидоятов ҳамма ерда яхши баҳо олди.

Шундай қилиб, Аббор Ҳидоятов ижодининг биринчи даврида (1919-1935 йиллар) ҳаёти ва саҳна санъатини чуқур ўрганиб, актёр маҳорати асосларини эгаллади, ўз ижодий мавзусига, ижро услубига эга бўлди. Шекспирнинг «Ҳамлет» трагедиясида бош қаҳрамон образини яратибдан актёр ижодининг иккинчи даври бошланди. Совет театр жамоасида, чет эллик театр мухлислари спектаклга ва Ҳамлет роли ижросига юксак баҳо бердилар. Чек ёзувчиси Юлиус Фучик ўша 1935 йилда шундай деб ёзган эди: «Бу чинакам Шекспирро «Ҳамлет», ғўзал бера, унинг фожеяси бево-сита, кучли ҳис этасан ки-ши. Тили билмайсан-у, би-роқ шундай бўлса ҳам Шекспирнинг ҳар бир сўзини эшитиб турасан. Актер ҳаракатлари, юриш-туриши, қўл ифодалари билан гап-радики, бу катта, таъ-тир театр

маданиятидан дарак беради. Бунчалик яхши қўйилган «Ҳамлет» Европанинг энг яхши театрлари постановкаси билан беллаша олади».

Дарҳақиқат, Аббор Ҳидоятов театридагина эмас, балки, умуман совет санъатида эришилган жиддий ютуқлардан бири эди. Чунки совет даврида ҳеч қандай актёр ўша пайтгача Аббор Ҳидоятовчалик муваффақиятга эришмаган. Европада ҳамон Ҳамлетни саройда судралаб, ўз иродасизлиги устидан кўз ёши тўкиб юрувчи паршон-хотир, юзи заъфарон бир кимса сифатида гавдаланти-ришар эди. Рус театрида ҳам Ҳамлет тахт учун кура-шувчи қилиб кўрсатиларди. Аббор Ҳидоятов устози, ре-жиссёр Маннон Уйғур билан бирга совет саҳнасида бирин-чи бўлиб Ҳамлетни ҳаёт жумбоқлари устида бош қо-тирувчи ҳамда машғум фео-дал тартибларига қарши ўзи-ча курашга отланган «Ўз даврининг фаол элементи» сифатида талқин этди.

Ҳамлет образида Аббор Ҳидоятов имконияти, маҳорати тўла-тўқис намоён бў-лади. Актер воқеалар боши-дан охиригача бутунлай қора-либосга ўралган, мотамсара-шазоданинг руҳий ҳолатла-ри, изтироблари, севгиси, нафрати, қаҳри-ғазаби билан

САНЪАТИМИЗ ИФТИХОРИ

СУРАТЛАРДА: Аббор Ҳидоятов Ғофир, Алишер

Навоий, (Гулия Сора Эшонтураева нжро этган) Отелло

К. РОМЕЕВ олган суратлар.

яшайди. Ўзини тутуши, сўз-лаш усули, ҳаракатлари ҳам Ҳамлетга хос. «Правда Вос-тока» газетаси ёганида (1935 йил, 21 февраль со-ни), «Ҳамза номли театр-га сийма кетган томошаби-ни Ҳидоятов оҳанглар жо-зибаси, маъноли имо-ишора-ри, келишган улғувор гавда-си, аниқ, равои нутқи ва қўл ҳаракатлари билан сийла-ди. Ҳамлет монолоғлари Ҳи-доятовда пурмаюм ва нафис ижронинг аjoyиб намунаси-дир».

Хуллас, Аббор Ҳидоят-овнинг Ҳамлет орасининг ху-нини олиш учун ёки тахт учун курашмайди, балки ра-зозлат, ижтимоий ҳақсизлик, ҳиёнат, жоҳилилик қарши курашади, инсон ҳаётининг маъносига устида ўй суради, жамиятда адолат ва ғўзал-лик урнатилиш ҳавл қилади.

Санъаткорнинг энг кучли ижодларидан ала бири Ҳам-зани «Бой ила хизматчи» драмасида 1938 йилда яра-тушунинг Отелло — А. Ҳи-доятов характери моҳиятини ташкил қилади. Бироқ бу — Отеллогар раши тўғуси бе-гона, деган сўз эмас. У раши қилади, лекин бу тўғуси унинг азгулик, ғўзаллик ва аҳду вафо уйғунлиги тў-ғусидан тасаввурининг Яго маккорлиги туфайли чил-парчин бўлганига аввалдан-дир ҳисил қилганида пайдо бў-лган кучли ички изтироблар билан бирга қўшилиб, Отел-ло — А. Ҳидоятовнинг метини ирода, кучли ақл ва катта қалб эгаси эканини, ўз замо-насида жуда илгариларда кетганини кўрсатади. Нати-жада Аббор Ҳидоятов Ҳам-летни Ғарб мамлакатларида-ги баъзи трагик актёрлар та-лқин этгани каби рашиқ ўтида қўрилиб ўзини йў-қотган ва дахшлати тусга кирган мавр эмас, балки чин муҳаббат, гуманизм ва ин-соний етуклик учун кураша-диган буюк, қудратли ин-сон қиёфасида гавдаланади. Адолатсизлик ҳукмрон бўл-ган бир замонда, шахсий-парастлик, динсизлик, ҳиёнат ва фисқу фуқуур авж олган бир муҳитда Ҳидоят-ов — А. Ҳидоятовнинг Отелло

ролининг энг моҳир ижро-чиларидан бири сифатида қайд қилинлар. Чунончи, 1945 йилда инглиз парла-мент делегацияси театр-нинг таассуротлар дафтери-га шундай деб ёзган эди: «Биз пессанинг бундай ях-ши қўйилганига ҳеч қачон, ҳеч қерда, ҳатто Лондонда ҳам қармаган эдик. Биз, ай-ниқса, Отелло билан Дезде-монна ролия ўйнаган артист-лар маҳоратига қойил қол-дик».

Аббор Ҳидоятов А. Остужев изидан бориб, Отелло фожеясининг ижтимоий ва маънавий илдиэларини очиб бериши ўз олдига вазифа қилиб қўйди. Лекин Отелло фожеясини Остужевдан кўра кучлироқ ифода этди ва ҳар сафар томошабинни ларзага солиди.

Ғўзаллик ва покликка бўл-ган буюк ишонч, атрофдаги одамларнинг ҳаммасини бир ҳалда ўзлаб тўғри сўз, олий жаноб ва саховатли деб тушуниш Отелло — А. Ҳи-доятов характери моҳиятини ташкил қилади. Бироқ бу —

Отеллогар раши тўғуси бе-гона, деган сўз эмас. У раши қилади, лекин бу тўғуси унинг азгулик, ғўзаллик ва аҳду вафо уйғунлиги тў-ғусидан тасаввурининг Яго маккорлиги туфайли чил-парчин бўлганига аввалдан-дир ҳисил қилганида пайдо бў-лган кучли ички изтироблар билан бирга қўшилиб, Отел-ло — А. Ҳидоятовнинг метини ирода, кучли ақл ва катта қалб эгаси эканини, ўз замо-насида жуда илгариларда кетганини кўрсатади. Нати-жада Аббор Ҳидоятов Ҳам-летни Ғарб мамлакатларида-ги баъзи трагик актёрлар та-лқин этгани каби рашиқ ўтида қўрилиб ўзини йў-қотган ва дахшлати тусга кирган мавр эмас, балки чин муҳаббат, гуманизм ва ин-соний етуклик учун кураша-диган буюк, қудратли ин-сон қиёфасида гавдаланади. Адолатсизлик ҳукмрон бўл-ган бир замонда, шахсий-парастлик, динсизлик, ҳиёнат ва фисқу фуқуур авж олган бир муҳитда Ҳидоят-ов — А. Ҳидоятовнинг Отелло

сага ишонавериши, ўзидай тўғри ва ҳалол деб билиши уни муҳиш фожеяга, ҳало-катта олиб келади.

Ўзбек саҳнасида «Отелло» трагедияси ва унинг бош қаҳрамони Отелло образи-нинг Шекспир қандай ўйла-ган ва орзу қилган бўлса, шундай талқин этилганидан ҳайратланган атоқли рус шекспиршуноси профессор М. Морозов шундай деб ёзган эди: «Ҳидоятов — Отелло ҳам қаҳри, ҳам меҳрибон, ҳам мард, ҳам кўнгличан, ҳаётининг аччи-қучугини тортган бўлса-да, беғубор инсон. Ҳидоятов Шекспир образининг кўп қирраллигини ёрқин акс эт-тириб, катта ижодий ғалаба қозонишга муваффақ бўл-ган».

Отелло ролияни артист уи-рининг охиригача (18 йил давомида) 600 мартаба ўй-нади. Унинг ҳар чиқиши то-мошабинлар учунгина эмас, санъаткорлар учун ҳам чина-кам байрам эди.

Аббор Ҳидоятонинг Ҳам-ид Олимжоннинг «Мукана-на», Уйғун ва Иззат Сул-тоннинг «Алишер Навоий», Уйғуннинг «Ҳаёт қўшиғи» драмаларида ижод қилган Муканна, Навоий ва Нурмат ола образлари ҳам забардаст бўлган. Хусусан, буюк бобо-калонимиз Алишер Навоий роли кўпчиликнинг эътибо-рини тортади. Бу Навоий сиймосининг саҳнада илк мартаба намоён бўлиши эди. Актер мусаввир Маҳ-муд Музаҳҳиби чизиб қолдир-ган аниқ суратга, Хондмир ва Восифий маълумотларига таянган, режиссёр М. Уйғур кўрсатмаларига амал қил-ган ҳолда матн устида, образ устида жиддий ишла-ди, шойр қалбини, руҳий дунёсини очинга интилади. Натижада Алишер Навоий нуруний, салобатли, сило ин-сон, нозиктаб шойр, доно ва халқларвар аробот сифати-да гавдаланади. Санъ-аткор Навоий ролияда ҳам образининг психологик ечи-мини романтик бўёқлар билан бойитиб, ўзига хос образ яратган. 1948 йилда Навоий роли учун Аббор Ҳидоят

ССЖИ Давлат мукофотиға сазовор бўлди.

Аббор Ҳидоятов драма-тург ва режиссёр талқини-нинг оддий ижроси эмас, балки умр бўйи изланган, саҳна гашаи ва захматлари билан йиғилган, ҳар қандай ролада бутун истеъдоди, ақл-идроси ва маҳоратини ишта солиб, образга ҳаммуаллиф-лик қилган том маънодаги буюк ижодкор эди.

Санъаткор қандай ролада чиқмасин, уни ўзбек халқи-нинг тасавури ва идеалида-ги қаҳрамонларга ўхшатиш, халққа ёрқин, манзур бўл-ган романтик жўшқинлик, мулобаға билан гавдаланти-риш ҳамда ҳоқ ижобий, ҳоқ салбий ролада бўлиши, йирик, қудратли ва мураккаб харак-тер яратиб бўлидан борди. Буюк кечинмалар ва тўғу-ларни яхши ифода этувчи кучли эҳтирослар, ғўзал ва турвонор ҳаракатлар, оҳанг-дор ва сержило нутқлар, му-сикийлик Аббор Ҳидоятов ижрочилиги санъатининг етакчи хусусиятларидир. Қандай ролада ўйнамасин, Аб-рор Ҳидоятов адолат ва ҳур-риятни, ғўзаллик ва ҳалол-лиқни, вафодорлик ва дўст-лиқни улғулаб, ёвузлик ва хиёнатни, шахсиятпарастлик ва икжозламачилиқни маҳв этди, ғўзаллик ва саодат учун кураш олиб борган

ТАЪЗИМ ВА ТАҲСИН

Аббор Ҳамлетни ҳатто шу даража маҳорат би-лан ўйнадики, уни кўриш учун бутун Ўзбекистондан, Тожи-кистондан, юзларча км. узоқ-лидаги шаҳарларкизмадан: Ҳу-жаддан, Ҳўқондан, Андижон-дан, Намангандан, Бухородан фавқатгина бир спектаклни, биз-нинг Ҳамлетни — Абборни кўриш учун ишчилар, колхоз-чилар, дивеллар, яқна-яқна ва коллектив суратда оқиб келар эдилар. Театр замида ўрин оз, ўрин бўлмай қолганда ҳафта-ла навбат кутган томошаби-лар бўлган.

Ахир, 27 кун қаторасига кў-рилган спектаклни Шекспир ёзиб, Аббор ўйнаган эди-ди! Ғафур ҒУЛОМ.

Аббор яратган Отелло «зу-валаси рашиқлар» ошқинар-дан эмас, фақат касадчилар-нинг уста ўйинларига унда шубҳа-таратқуд, ғазаб-рашиқ, қарор ва нисоят, нисоятни туг-диради. Абборнинг шу обра-зи кўп традицион «вахшии шароли» доддиравидан зам-ну осмонча фарқ қилади. «Жаҳон драматургиясининг дурдонаси бўлган «Отелло»-нинг ўзбек драма театрида кў-йилиши — санъатимиз учун катта тўй. Ҳар бир граждон, эйлаи, ёш атакдош шу спек-таклни кўриш ва шундай ҳаз-налар ярата билган кишилик ижодининг генал ёзувчилари билан фахрланиш керак...

Максуд ШАЙХЗОДА.

УСТОД НОМИНИ ЎЗБОЗЛАБ

Бизнинг авлод ҳам, биздан сап олдирок саҳна санъати оламига кириб келган ҳам-касбларимиз ҳам энг аввало шунинг учун омадлики, Аббор Ҳидоятовдай буюк артистга ҳавас қилиб, унинг бетакорр ижроларида илҳомланиб кўнд майдонига қадам қўй-ганимиз.

Бизнинг театр ижодий жамоаси шунинг учун омад-лики, Аббор Ҳидоятонинг табарруқ овози янграган, азиз қадамлари шаҳдам таш-ланган, унутилмас, ҳаммаш илҳомбахш бўлиб қоладиган Алишер Навоий, Ғофир, Ҳамлет, Отелло образлари талқин қилинган саҳнада, театрга меҳнат қиялмиз. Бу бизга, эъни театримизнинг каттадан-кичи барча санъат-корларига алоҳида масъулият юкланиши ҳам яхши биламиз. Театримизга буюк устод ном-и берилгач, бу масъулият яна-да кучайди. Шу босидан бўш ёки ўртамийна асар саҳналаш-тиришга ҳақимиз йўқ. Фақат муносиб спектакллар яратиш билан ўз мухлисларимизни хурсанд этишга бурчимиз, деган аҳдди диллимизга туқ-ганимиз.

Аббор Ҳидоятон яратган мактаб миллий саҳна санъати-мининг бугунги ақилларини ҳам, келгуси авлодларини ҳам тарбиялашга қодир ижодий мактаб. Ундан биз, ре-жиссёрлар ҳам кўп нарсалар ўрганилаемиз. Устод аъёнлари ва таърибларини ўргатган, меҳр-муҳаббат билан ўзлаш-тирган актёр-эксилер мур-ваффақиятга эришадигани сир эмас. Ҳозирги ижодкорли-ёларимиз улғу актёр тал-қиларини, ижрочилиги маҳор-атини қанчалик севиб, эъ-зозлаб ўргансалар, шунчалик ютуққа эришишларига ишо-наман.

Улғу устоднинг тўйи бутун маданиятимизнинг, қолаверса, санъатсавар халқимизнинг улкан тўйидир. Аббор Ҳидо-ятоннинг хизмати шунчалик каттаси, шундай улғу айём-кунларида ҳам унинг хотира-си олдидаги бурчимиз ҳақида беихтиёр ўйлаймиз.

Маълумки, ҳар йили Урта Осиё жумхуриялари ва Қозғоғистоннинг, шунингдек, Ўзбекистоннинг аънавий Наврўз театр фестивали ўт-казилади. Бизнингча, ана шу аниқманларда энг ахши актёрлик маҳоратини намойиш қилганлар учун Аббор Ҳидо-ятон номиде махсус мукофот буюри этлсиз, айни мудиёо бўлур эди. Яна бир фикр: Тошкентдаги Чигатой қабри-стонда устоднинг бюсти бор. Унинг эскириб қолганини кўришиб турибди. Бюстини қайта таъмирлаш ёки янгилла-ш керак.

Саҳна санъатимизнинг иф-тихори бўлган Аббор Ҳидо-ятон олдиде ҳаммаша бурчи-миз.

Баҳодир Йўлдошев, Аббор Ҳидоятон номидеги Ўзбек давлат драма театри-нинг бош режиссёри. Ўзе-бекистон ССЖда хизмат кўр-сатган санъат арбоби.

ЭЪЛОН ВА БИЛДИРУВЛАР

ЎЗБЕКИСТОН ССЖ АВТОМОБИЛЬ ТРАНСПОРТИ ВАЗИРЛИГИ

Автомобиль транспорти ва йўл ҳўжалиги соҳалари раҳбар ходимлари ва мутахассислари малакасини ошириш бош илмгоҳи (ТИПК)

Ўзбекистон ССЖ Автомобиль транспорти вазириликнинг

ТОШКЕНТ МАЛАКА ОШИРИШ БОШ ИЛМГОҲИ

«Бухгалтерлик ҳисоби ва молиячилар» ихтисослик-лари бўйича

ТИНГЛОВЧИЛАР КАБУЛ ҚИЛАДИ

Бухгалтерлик ҳисоби етук мутахассисларини тайёрлаш мақсадида маркетинг, бизнес, бозор муносабатлари, таш-қи иқтисодий алоқаларга доир масалалар чуқур ўргани-ладиган

6 ОЙЛИК ТАЪЛИМ ДАСТУРИ

ИШЛАБ ЧИКИЛДИ

Ўқиб ишлаб чиқаришдан қисман ажралган ҳолда қуйи-дагича маромда уйғуллаштирилган усулда олиб борилади: биринчи ой — назарий курс, иккинчи ой — ишлаб чиқариш амалиёти, учинчи ой — назарий курс, тўртинчи ой — ста-жировка ва охириги икки ой — диплом иши ёзишга тайёр-гарлик ва уни ёқлаш.

Ўқишга қайси идорага бўйсунушидан қатъи назар автокорхоналарнинг олий ёки ўрта махсус маълумотта эга бўлган бухгалтерия ходимлари қабул қилинади.

Тингловчиларнинг гуруҳлари уларнинг тайёргарлик даражаси ҳисобга олинган ҳолда (олий ёки ўрта махсус маълумот билан) ташкил этилади.

Машгулотларнинг бошлиғини қуйи ҳақида ўқишга қа-бул қилинган барча тингловчиларга олдидан хабар қи-линади.

Ўқишга қабул қилинган тингловчиларнинг асосий иш оийдаги маоши сақланади, бошқа шаҳарлардан келган-ларга илмгоҳда бўлган даврлари учун командировка хара-жатлари тўланади, уларга меҳмонхонадан жой берилади. Таълимнинг тахминий ҳақи 2.000 сўмдан — 3.000 сўм-гача.

Тулиқ таълим курсларини муваффақиятли тамомлаган ва диплом ишини ёқлаган ёки давлат имтиҳонларини яхши баҳоларга топишган тингловчиларга белгиланган нусхадаги диплом тақдим этилади.

Диплом бош бухгалтер ёки етакчи мутахассис бўлиб ишлаш ҳўқуқини беради.

Ўқишга кириш учун буюртмаларни қуйидаги манзил-гоҳга жўнатиш: 700015, Тошкент шаҳри, Ойбек кўчаси, 47-уй.

Маълумотлар учун телефон: 54-76-32.

ССЖИ Ташқи иқтисодий алоқалар вазириликка қарашли

«ЎЗБЕКЭНЕРГО» ЎЗБЕКИСТОН ССЖ ЭНЕРГЕТИКА ВА ЭЛЕКТРЛАШТИРИШ ИШЛАБ ЧИҚАРИШ БИРЛАШМАСИ

ИШГА ТАКЛИФ ҚИЛАДИ

ЯНГИ-АНГРЕН ГРЭСига

Иссиқлик автоматикаси цехи бошлиғининг ўринбосари, иссиқлик автоматикаси ва ўлчовлар цехининг усталари ва 6 разрядли чилангарлари, соғлаш цехи муҳандиси, кимё цехи устаси, ёқилғи-транспорт цехини таъмирлаш бўйича бошлиқ ўринбосари, ёқилғи-транспорт цехидан фойдала-ниш бўйича бошлиқ ўринбосари; электр цехининг муҳан-диси, устаси, катта устаси, навбатчи электр монтери, 6-разрядли чилангар; қозон-турбина цехининг смена бош-лиғи, катта машинист, қувват боқийининг катта машинис-ти, блок машинисти, қозонхона ускуналари (қозон-турби-на цехининг айланиб чикувчи машинисти; марказапшти-рилган таъмирлаш цехининг 5-6 разрядли чилангарлари.

1. 15 коэффиценти ва 54-60 фоиэ ҳажмида мукофот тўланади.

Янги-Ангрен ГРЭСининг манзили: Тошкент вилояти, Нуробод қишлоғи.

МУВОРАК ИССИҚЛИК ЭЛЕКТР МАРКАЗИГА:

станция смена бошлиғи; қозон-турбина цехининг бошлиғи, бошлиқ ўринбосари, смена бошлиғи; электр цехининг смена бошлиғи, электр цехи бошлиғининг ўринбосари — электр механика лабораторияси бошлиғи; қозон-турбина цехининг устаси, катта машинисти, машинист; электр цехининг 2-тоифа муҳандиси, муҳандис, 5-разрядли катта электр монтери, таъмирлаш бўйича 6-разрядли электр чилангари.

1. 55 коэффиценти ва 75 фоиэгача мукофот тўланади. Мўворақ иссиқлик электр маркази манзили: 730000, Қашқадар вилояти, Мўворақ шаҳри.

ТОЛИМАРЖОН ГРЭСига:

бош ҳисобчи, АСУ ва электр қисмлари бўйича бош му-ҳандис ўринбосари, КТЦ таъмири бўйича бошлиқ ўрин-босари, КТЦни ишлатиш бўйича бошлиқ ўринбосари, КТЦнинг техник қисми бўйича бошлиқ ўринбосари, электро-цех бошлиғи, АСУ цехини ишлатиш бўйича бошлиқ ўрин-босари, электротехник лаборатория бошлиғи, АСУ авто-матикаси бўйича участка, текширув-ўлчов асбоблари ва автоматика участкаси, металл лабораторияси; кимё цехи бошлиғининг ўринбосари, сув тайёрловчи врач-бакте-риолог.

1. 35 коэффиценти ва 30-50 фоиэ ҳажмида мукофот тўланади.

Толимаржон ГРЭСи манзили: Қашқадар вилояти, Ну-ристон қишлоғи.

Объектларда ишлаш замонавий энергетика иншоотлари-ни ўрганиши, энергетика соҳасида юксак малакали му-тахассис бўлишда ёрдам беради.

ТЕАТР

ҲАМЗА НОМИДАГИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИДА — 25/ХП да Жар, 26/ХП да Юбилей кечаси, 27/ХП да Мирзо Улуғбек (16.00), 28/ХП да А. Қодириянинг 9-ган нунлари.

МУҚИМНИ НОМИДАГИ ЎЗ-БЕК ДАВЛАТ МУСИҚАЛИ ТЕАТ-РИДА — 25/ХП да Даррини айтман куласизми? (кули кеч-аси), 26/ХП да Юсуф ва Зулай-хо, 27/ХП да Даррини айт-ман куласизми? (кули кеч-аси), 28/ХП да Паранин сирла-ри.

АББОР ҲИДОЯТОВ НОМИДА-ГИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ ДРАМА ТЕАТ-РИДА — 25/ХП да Зинфат, 26/ХП да Фармонбиди арзала-ди (14.00), Мулги ва қўшиқ ке-часи, (19.00) 27/ХП да Отаси-нинг қизи, 2